

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою факультету
суспільних наук
Протокол № 6
від «22» січня 2026 р.

КАФЕДРАЛЬНИЙ КАТАЛОГ
ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПОЛІТОЛОГІЯ»
(ОС БАКАЛАВР)

**Інформація про вибіркочу навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н.р.**

Назва дисципліни	Політична риторика
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр	осінній
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	Немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, навчальні посібники та підручники з риторики, ораторського мистецтва, з основ етики ділового спілкування, зв'язків з громадськістю, психології, наукові публікації з проблематики.
Форма проведення занять	Лекція, лекція-бесіда, колоквіум, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета навчальної дисципліни «Політична риторика» – розвинути мисленнєві, нормативні, мовленнєві уміння та навички; опанувати форми ефективної переконуючої комунікації за нестандартних ситуацій життєвого і професійного спілкування; сформувати уміння та навички ораторського мистецтва, розвинути майстерність створювати і виголошувати публічні промови; сформувати у студентів базові уявлення про аналіз і алгоритми моделювання політичних промов в діяльності державного службовця, спічрайтера, PR-фахівця в державних і громадських організаціях.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

загальні компетентності:

- Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
 - Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
 - Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- спеціальні (фахові) компетентності:
- Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
 - Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 - Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

- Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

- Знати основні складники композиціонування усних промов та закономірності побудови та виголошення промови.
- Знати особливості професійного політичного красномовства та застосування комунікативного моделювання текстів у політичній сфері.
- Знати основні технології маніпулювання в вербальних комунікаціях.
- Вміти застосовувати найбільш ефективні методики організації мовної діяльності у сфері управління і прийняття суспільно значущих рішень.
- Вміти виробити індивідуальний образ оратора, власний ораторський стиль

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Політична риторика як мистецтво, наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Основні етапи зародження і розвитку риторики в історії людства.

Тема 3. Типи сучасного публічного мовлення.

Тема 4. Взаємодія оратора та аудиторії.

Тема 5. Методика підготовки промови: інвенція, диспозиція.

Тема 6. Діалогічна та конфронтаційна риторика (еристика).

Тема 7. Особливості елоквенції в політичній риторичі.

Тема 8. Меморія та акція.

Тема 9. Політична мова. Промова публічного діяча.

Тема 10. Парламентська риторика.

Тема 11. Передвиборна кампанія.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Латентна політика та гібридна війна
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01. ЗК03. ЗК04. ЗК05. ЗК08. СК02. СК03. СК05. СК10. СК11.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	1. Когут Ю.І. Сучасні технології гібридної війни: практичний посібник; за ред. док-ра тех. наук, проф. А. С. Довгополого. К.: Консалтингова компанія «СІДКОН»; ВД «Дакор», 2024. 368 с. 2. Курілло В.Є. Латентна політика: методичні рекомендації. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 52 с. (Методична серія; вип. 287). 3. Курілло В.Є. Латентна політика: навчальний посібник. Видання друге,

	<p>перероблене і доповнене. Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 360 с.</p> <p>4. Магда Є.В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків: Віват, 2015. 304 с.</p> <p>5. Почепцов Г. Контроль над розумом. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 352 с.</p> <p>6. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 498 с.</p> <p>7. Світова гібридна війна: український фронт / за заг. ред. В.П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.</p> <p>8. Сенченко М.І. Латентні структури світової політики: нариси з конспірології. К.: МАУП, 2003. 311 с.</p> <p>9. Уривалкін О.М. Таємниці розвідок (діяльність таємних служб на території України). К.: КНТ, 2007. 352 с.</p> <p>10. Яковлев М. Теорії змов. Як (не) стати конспірологом. К.: Віхола, 2023. 349 с.</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття; бесіди з лідерами думок у громадському середовищі Закарпатської області.
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- 1) уміти критично мислити та здійснювати політологічний аналіз різних ситуацій та процесів у контексті проявів латентної (прихованої) політики (РН-03);
- 2) вміти описувати, пояснювати, оцінювати та прогнозувати політичні явища та процеси крізь призму еволюції латентної політики на національному та світовому рівнях (РН-10);
- 3) вміти аналізувати взаємодію політичних діячів, інституцій державної влади та громадянського суспільства в розрізі проявів латентної політики (РН-12);
- 4) конструювати дизайн і здійснювати політологічні експертні дослідження із урахуванням принципів діяльності політичної розвідки (РН-15);
- 5) уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження конфліктних ситуацій, що можуть бути спричинені ворожими інформаційно-психологічними операціями (РН-18);
- 6) вміти визначати національні пріоритети та інтереси України з урахуванням безпекової складової в умовах силових спецоперацій, інформаційних та психологічних війн (РН-19);
- 7) виконувати політико-проектувальні та організаційні латентні заходи в рамках забезпечення публічної політики України (формування іміджу політичних суб'єктів, виборчі кампанії, партійна робота, взаємодія з громадськими організаціями тощо) на регіональному та національному рівнях (РН-21).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Латентна політика та гібридна війна.
- Тема 2. Політична розвідка: принципи, структура та види діяльності.
- Тема 3. Особистість розвідника та мотивація його діяльності.
- Тема 4. Силкові спецоперації в латентній політиці.
- Тема 5. Інформаційні війни та спецоперації.
- Тема 6. Психологічні війни та спецоперації.
- Тема 7. Латентні структури світової політики.

**Інформація про вибіркову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**
для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Зовнішньополітичний аналіз та міжнародна дипломатія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК09. СК01. СК03. СК04. СК06.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<p>Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з проблематики дисципліни; міжнародні, європейські та національні нормативно-правові документи; офіційні сайти; електронні файли лекцій та презентації, зокрема:</p> <p>Герасіна Л.М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? <i>Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія.</i> 2020. № 2(45). С. 8-24.</p> <p>Дипломатія. Навчальний посібник / Корольчук Л.В., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Кравчук П.Я., Лютак О.М., Савош Л.В., Урбан О.А. Луцьк: ПП «Волинська друкарня» 2024, 340 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2024-08/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%94%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%281%29.pdf</p> <p>Капітоненко М.Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Видавництво «Книги XXI століття», 2019. 272с.</p> <p>Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навч. посіб. Київ: Кондор, 2017. 156 с.</p> <p>Міжнародні відносини та зовнішня політика України: підручник / [Ю.В. Пунда, І.П. Козинець, В.С. Клименко та ін.]. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с</p> <p>Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О.М. Кузь, Д.С. Коротков, Д.Ю. Михайличенко та ін. Харків: ХНЕУ ім. С.</p>

	Кузнеця, 2020. 205 с. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / М.П. Требін, Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с. Юрченко О. Публічна дипломатія як форма міжнародних комунікацій, її роль у формуванні іміджу України. <i>Економіка та суспільство</i> . 2024. №64. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-124
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські – у формі презентацій, дискусій, колоквіумів) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Зовнішньополітичний аналіз та міжнародна дипломатія**» є ознайомлення студентів зі змістом основних теорій, парадигм, концептуальних категорій та понять, що розкривають сутність зовнішньополітичного аналізу та міжнародної дипломатії у науковій та практичній площині.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (**ЗК-1**);
- здатність працювати у міжнародному контексті (**ЗК-9**).

2) спеціальних компетентностей:

– здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки (**СК-1**);

– здатність застосовувати політологічне мислення для розв’язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (**СК-2**);

– здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (**СК-4**);

– здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (**СК-5**);

– здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (**СК-6**);

– здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (**СК-10**).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Зовнішня політика як об’єкт політичного аналізу

Тема 2. Методологія зовнішньополітичного аналізу

Тема 3. Процес ухвалення зовнішньополітичних рішень

Тема 4. Міжнародні переговори та дипломатичний процес

Тема 5. Публічна та культурна дипломатія

Тема 6. Цифрова дипломатія та дипломатія в умовах інформаційних війн

Тема 7. Дипломатія врегулювання конфліктів. Кризова дипломатія

Тема 8. Економічна дипломатія та санкційна політика

Тема 9. Зовнішньополітичні стратегії сучасних держав

**Інформація про вибіркoву навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**
для кафедрального каталогу вибіркoвих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Регіональні партії, рухи і групи впливу
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01, ЗК03, ЗК05 СК01, СК02, СК03
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні матеріали з теорії політичних партій та партійних систем, геополітики, етнополітичної географії, регіональної політики, наукові статті, які стосуються окремих аспектів функціонування регіональних партій, рухів і груп впливу за кордоном та в Україні. Для дистанційного навчання: сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ»; платформа дистанційного навчання Google Meet.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття, семінар-презентація.
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Регіональні партії, рухи і групи впливу» є надати студентам теоретичні та практичні знання щодо особливостей формування, структурування і діяльності регіональних політичних партій, рухів і груп впливу в країнах Західної, Центрально-Східної Європи, а також України.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-01);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-03);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК-07);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-09).

2) спеціальних компетентностей:

- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки (СК-01);
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК-03);

- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК-04);
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК-05);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК-06);
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК-10).

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку сучасних регіональних партій та рухів; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань; вміти давати оцінку впливовості регіональних партій; готувати повідомлення, виступи, наукові статті на вказану проблематику.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Теоретико-методологічні основи дослідження регіональних суспільно-політичних процесів.

Тема 2. Соціополітичні поділи та їх вплив на формування регіональних політичних партій, рухів і груп впливу.

Тема 3. Регіональні партії, рухи і групи впливу в країнах Західної Європи.

Тема 4. Регіональні партії, рухи і групи впливу в країнах Центрально-Східної Європи.

Тема 5. Інституціоналізація соціополітичних розмежувань в незалежній Україні.

Тема 6. Вплив електоральних циклів в Україні на розвиток регіональних партійних структур.

Тема 7. Особливості інституціоналізації та функціонування регіональних партій, рухів і груп впливу на Закарпатті.

**Інформація про вибірково навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Прийняття політичних рішень
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК03. ЗК05. СК01. СК02. СК04.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з проблематики дисципліни; електронні файли лекцій та презентації, зокрема: 1. Аналіз публічної політики: навчальний дистанційний курс. Серія «Парламентська тренінгова бібліотека». 2024. URL: https://e-

	<p>learning.rada.gov.ua/storage/120/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83.pdf</p> <p>2. Державна політика: аналіз та механізми впровадження: конспект лекцій / Укладачі: В. П. Садковий, С. М. Домбровська, І. М. Лопатченко, А. В. Антонов. Х.: НУЦЗУ, 2019. 65 с.</p> <p>3. Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень. 2017. URL: https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135</p> <p>4. Кілієвич О. І., Рябцев Г. Л., Тертичка В. В. Практикум з підготовки аналітичних документів: навч. посіб. К.: К. І. С., 2016. 95 с.</p> <p>5. Конспект лекцій з дисципліни «Аналіз публічної політики» для студентів третього (доктор філософії) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання / уклад. В. В. Круглов, В. М. Мороз, Д. А. Терещенко. Харків: НТУ «ХП», 2024. 38 с.</p> <p>6. Новакова О.В., Пашина Н.П. Аналіз державної політики: навчальний посібник. Вид. 2-е, перероб.. і доп. Маріуполь: Вид-во Маріупольського державного університету, 2017. 304 с.</p> <p>7. Основні підходи до аналізу та оцінювання державної політики: наук. розробка / Е. А. Афонін, В. В. Голубь, Л. В. Гонюкова та ін.; за заг. ред. В. В. Тертички, Г. Л. Рябцева. К.: Псіхея, 2016. 48 с.</p> <p>Петренко І. І. Аналіз публічної політики. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 332 с.</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські – у формі презентацій, дискусій) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Прийняття політичних рішень**» є ознайомлення студентів з основами знань про особливості та специфіку прийняття рішень, насамперед політичних та управлінських, роль аналізу, політичної аналітики, прогнозування, консультування в процесах прийняття політичних рішень.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) загальних компетентностей:
 - знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК01);
 - здатність бути критичним і самокритичним (ЗК03);
 - здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК05);
- 2) спеціальних (фахових) компетентностей:

- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки (СК01);
- здатність застосовувати політологічне мислення для розв’язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (СК02);
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК04);
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу (СК08);
- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (СК11).

Крім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися особливостях аналітичних процесів, відповідної методики та інструментарію, процесів прийняття політичних рішень, в тому числі зовнішньополітичних, ролі стейкхолдерів, зокрема громадянського суспільства, у даних процесах тощо.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Аналіз політики та політична аналітика.

Тема 2. Рішення та політичні рішення.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади процесу прийняття рішень.

Тема 4. Роль інформації у процесах прийняття рішень. Політично значуща інформація.

Тема 5. Суб’єкт-об’єктне поле прийняття рішень в політиці.

Тема 6. Основні підходи до прийняття політичних рішень.

Тема 7. Особливості процесу прийняття політичних рішень. Моделі прийняття політичних рішень.

Тема 8. Специфіка прийняття управлінських рішень.

Тема 9. Зовнішньополітичні рішення.

**Інформація про вибірково навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Партійні системи країн Центральної Європи
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр	весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	СК01, СК05, СК06, СК08
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Остапець Ю., Гайданка Є., Ключкович А., Марадик Н. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки. Ужгород, 2014. 256 с. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть:

	<p>Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендьел. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с.</p> <p>Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.</p> <p>Остапець Ю., Червеняк К., Кеменяш О. Характеристика акторного складу та конфігурації партійних системи країн Європейського Союзу за результатами парламентських виборів 2023 року. <i>Регіональні студії</i>. 2024. № 36. С. 59–68.</p> <p>Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с.</p> <p>Кодекс належної практики у виборчих справах. Керівні принципи та пояснювальна доповідь, ухвалені Венеціанською комісією на 52-й сесії (Венеція, 18-19 жовтня 2002 року), Європейська комісія за демократію через право, CDL-AD (2002): http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDLAD(2002)023rev-ukr.pdf</p> <p>The European Elections Monitor: https://www.robert-schuman.eu/ua/presentation Parties and Elections in Europe: http://www.parties-and-elections.eu/index.html</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета навчальної дисципліни «Партійні системи країн Центральної Європи» ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з особливостями еволюції та перспективами розвитку партійних систем у країнах Центральної Європи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні поняття та теоретичні підходи до вивчення партійних систем (класифікації, типи, моделі);
- історію формування партійних систем у країнах Центральної Європи після 1989 року;
- конституційні засади функціонування партій у країнах Центральної Європи (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія тощо);
- ключові політичні партії цих країн, їх ідеології, соціальну базу, електоральні стратегії;
- електоральні системи та їхній вплив на структуру партійних систем;
- проблеми та виклики, з якими стикаються партійні системи (популізм, радикалізація, недовіра до політиків);

порівняльні характеристики партійних систем країн Центральної Європи.

вміти:

- порівнювати партійні системи країн Центральної Європи між собою та з іншими регіонами;
- аналізувати еволюцію партій, зміну ідеологій та коаліцій;
- інтерпретувати електоральні дані (результати виборів, соціологічні опитування);

- оцінювати вплив партійної системи на процеси демократизації та стабільності в регіоні;
- формулювати обґрунтовані висновки щодо ефективності політичних партій та їх ролі у суспільстві;
- готувати аналітичні записки, доповіді, презентації на основі досліджених матеріалів;
- критично осмислювати політичні процеси та виявляти фактори впливу на зміни в партійних системах.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Партійні системи країн Центральної Європи: методологія дослідження.

Тема 2. Соціополітичні поділи в країнах Центральної Європи та їх вплив на електоральну конкуренцію та конфігурацію партійних систем.

Тема 3. Інституційні характеристики країн Центральної Європи.

Тема 4. Сім'ї політичних партій країн Європейського Союзу. Міжнародні об'єднання політичних партій.

Тема 5. Особливості формування та функціонування партійних систем країн Центральної Європи.

Тема 6. Виборчі системи країн Центральної Європи.

Тема 7. Вплив парламентських виборів в країнах Центральної Європи на акторний склад і конфігурацію партійних систем (2020-2023).

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н.р.**

Назва дисципліни	Партійна система України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2 курс
Семестр	весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01, СК05, СК06, СК08
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Афанасьєв О. Діджиталізаційні тренди сучасних українських партій. https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/06/Afanasyev-O.-Didzhitalizatsiyi-trendi-suchasnih-ukrayinskih-partiy-converted.pdf Плахтій Т. Політичні партії нового покоління: теоретичні й технологічні засади діяльності, порядок створення і розгортання. Львів: В-во «Магнолія 2006», 2023. 736 с. Посібник для політичних партій з політичного фінансування. К.: Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, 2018. 167 с. Манайло-Приходько Р., Остапець Ю. Регіональний вимір розвитку та функціонування партійної системи України. Монографія. Ужгород: Вид-во «Рік-У», 2020. 338 с. Політична система України. Київ: ППіЕНД ім. І.

	Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с. Трансформація партійної системи: український досвід у європейському контексті. К.: Центр Разумкова, 2017. 428 с. Шведа Ю. Партії і вибори: енциклопедичний словник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 750 с.
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета навчальної дисципліни «Партійна система України» ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з особливостями становлення партійної системи України, основними етапами їх розвитку та перспективами у повоєнній Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- теоретичні основи партійної системи (типи партійних систем, класифікації партій і партійних систем, емпіричні методи аналізу);
- історію розвитку політичних партій в Україні;
- етапи становлення партійної системи України;
- конституційно-правові основи діяльності політичних партій в Україні (закон «Про політичні партії в Україні», виборче законодавство тощо);
- структуру сучасної партійної системи України (кількість партій, рівень їх впливовості, парламентські та регіональні партії);
- роль партій у виборчому процесі та формуванні органів влади;
- основні виклики партійної системи України (фрагментованість, олігархічний вплив, слабка ідеологізація, політична нестабільність);
- вплив зовнішніх чинників (євроінтеграція, війна, громадянське суспільство) на партійні процеси;
- перспективи партійного будівництва у повоєнний період.

вміти:

- аналізувати структуру та динаміку партійної системи України на різних історичних етапах розвитку.
- критично оцінювати діяльність політичних партій, їхню ідеологічну позицію, кадровий склад, політичну поведінку.
- порівнювати партійну систему України з системами інших країн, особливо постсоціалістичних.
- інтерпретувати електоральну статистику (результати виборів до Верховної Ради, місцевих рад тощо).
- визначати закономірності трансформації партійної системи у зв'язку зі зміною законодавства чи політичного режиму.
- працювати з першоджерелами (партійними програмами, документами, виборчими списками, соціологією).
- формулювати прогнози щодо розвитку партійної системи та її впливу на політичну стабільність в Україні.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення партійних систем
- Тема 2. Історія становлення багатопартійності в Україні
- Тема 3. Нормативно-правова основа функціонування політичних партій в Україні
- Тема 4. Типологія та класифікація політичних партій в Україні
- Тема 5. Партійна система України: етапи розвитку (1991–2025)
- Тема 6. Виборчі системи та їх вплив на розвиток партійної системи України
- Тема 7. Ідеологічний спектр українських партій
- Тема 8. Регіональні політичні партії в Україні
- Тема 9. Фінансування політичних партій та внутрішньопартійна демократія

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Гендерний аналіз у політиці
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2, 4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, навчальні посібники, наукові публікації з проблематики.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета дисципліни: сформувані у здобувачів вищої освіти системних знань про гендерний аналіз як інструмент політики, а також у набутті практичних навичок його застосування на етапах розроблення, впровадження, моніторингу та оцінювання політик і програм з урахуванням принципів гендерної рівності, інклюзивності та недискримінації.

Завдання дисципліни: 1) засвоїти теоретичні основи гендерного аналізу та його місце в системі політики; 2) ознайомитися з міжнародними та національними підходами до застосування гендерного аналізу; 3) вивчити основні методи та інструменти гендерного аналізу політик і програм; 4) аналізувати вплив політичних рішень на жінок і чоловіків з урахуванням інтерсекційного підходу; 5) застосовувати гендерний аналіз на різних етапах політичного циклу; 6) оцінювати ефективність і результативність політик з позицій гендерної рівності.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах та контексті застосування гендерного підходу;
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології та інструментарію гендерного аналізу;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні за допомогою гендерного підходу;
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію гендерного аналізу політики;
- здатність презентувати результати гендерного аналізу політики для фахівців та нефахівців;
- здатність формувати пропозиції та рекомендації за результатами проведення гендерного аналізу для органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Гендерний аналіз як інструмент вивчення політичних відносин.

Тема 2. Міжнародні стандарти та законодавство України щодо застосування гендерного аналізу в політиці.

Тема 3. Інституційні механізми застосування гендерного аналізу.

Тема 4. Гендерний аналіз у політичному циклі.

Тема 5. Методи та інструменти гендерного аналізу.

Тема 6. Якісні та кількісні методи гендерного аналізу.

Тема 7. Застосування гендерного аналізу в окремих сферах політики.

Тема 8. Гендерний аналіз на різних рівнях управління.

Тема 9. Гендерний аналіз у кризових та воєнних умовах.

Тема 10. Гендерний аудит, гендерна експертиза та оцінка соціально-гендерного впливу як різновиди гендерного аналізу у політиці.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Особливості лідерства жінок у політиці
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2, 3, 4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття.
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти системного розуміння феномену жіночого політичного лідерства, його теоретичних засад, соціокультурних і інституційних особливостей, а також у розвитку аналітичних і практичних навичок оцінювання ролі жінок у політичних процесах та ухваленні рішень на національному й міжнародному рівнях.

Завдання дисципліни: 1) засвоїти основні теорії лідерства та гендерні підходи до аналізу політичного лідерства; 2) дослідити еволюцію участі жінок у політиці та процесах державотворення; 3) проаналізувати соціальні, культурні та інституційні бар'єри участі жінок у політичному лідерстві; 4) вивчити міжнародні стандарти та механізми підтримки політичного лідерства жінок; 5) ознайомитися з національним і зарубіжним досвідом лідерства жінок у політиці; 6) сформувати навички аналізу стилів і моделей лідерства жінок-політиків; 7) дослідити роль політичних партій, виборчих систем і квот у просуванні жінок у політиці.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати особливості та характеристики приходу жінок до влади, розуміти лідерство жінок як інструмент соціальної інклюзії у політиці.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Лідерство як соціально-політичний феномен.

Тема 2. Історичний і соціокультурний контексти політичного лідерства жінок.

Тема 3. Міжнародні стандарти підтримки жіночого політичного лідерства та нормативно-правові гарантії.

Тема 4. Інституційні умови та механізми участі жінок у політиці.

Тема 5. Моделі, стилі та практики політичного лідерства жінок.

Тема 6. Формальне і неформальне політичне лідерство жінок.

Тема 7. Гендерні бар'єри і дискримінація в політичному лідерстві.

Тема 8. Гендерно зумовлене насильство і сексизм у політиці.

Тема 9. Жіноче лідерство в умовах криз і воєнних конфліктів.

Тема 10. Перспективи розвитку жіночого лідерства у сучасній політиці.

Інформація про вибіркочу навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибіркочих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Гендер і війна
------------------	----------------

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2, 3, 4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття.
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти комплексне розуміння гендерних аспектів війни та збройних конфліктів, їх впливу на суспільство, державні інституції та міжнародні процеси, а також розвитку навичок аналізу, оцінки і застосування гендерно чутливих підходів у політиці безпеки, гуманітарній допомозі та постконфліктному відновленні.

Завдання дисципліни: 1) засвоїти основні теоретичні підходи до вивчення війни крізь призму гендерного підходу; 2) дослідити роль жінок, чоловіків та вразливих груп у воєнних конфліктах; 3) ознайомитися з міжнародними стандартами захисту прав людини та забезпечення гендерної рівності в умовах війни; 4) проаналізувати механізми гендерного насильства у збройних конфліктах; 5) вивчити роль жінок у миротворчих, гуманітарних та відновлювальних процесах; 6) розглянути вплив війни на соціальні ролі, сім'ю та інституції суспільства; 7) застосовувати методи гендерного аналізу у політиках безпеки та гуманітарних програмах; 8) порівнювати міжнародний та національний досвід (зокрема український) у межах порядку «жінки, мир і безпека».

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати особливості та характеристики приходу жінок до влади, розуміти лідерство жінок як інструмент соціальної інклюзії у політиці.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Гендер і війна: поняття, ключові категорії, підходи.
Тема 2. Теорії жінки, війни та миру: феміністські та соціологічні підходи.
Тема 3. Роль жінок у воєнних конфліктах: військові та цивільні.
Тема 4. Вплив війни на чоловіків: соціальні та психологічні аспекти.
Тема 5. Гендерно зумовлене насильство в умовах війни.
Тема 6. Політика, безпека та міжнародні стандарти. Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека».
Тема 7. Гендерна політика у сфері безпеки та оборони.
Тема 8. Війна і гендерні ролі: зміни в суспільстві та сім'ї.
Тема 9. Гендерно чутливе постконфліктне відновлення.
Тема 10. Гендер і російсько-українська війна: практики, виклики, уроки.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Механізми протидії сепаратизму у сучасному світі
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01, ЗК03, ЗК05 СК01, СК03, СК04, СК05, СК10
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні матеріали, монографії, словники, довідники енциклопедії, наукові статті, електронні ресурси, що стосуються проблематики. Для дистанційного навчання: сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ»; платформа дистанційного навчання Google Meet.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття.
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Механізми протидії сепаратизму у сучасному світі» є надати студентам теоретичні знання для аналізу конкретних випадків сепаратизму у світі та виробити у них практичні уміння і навички з метою розробки комплексних заходів, пропозицій та рекомендацій щодо протидії сепаратизму та їх оцінки з позицій доцільності та дієвості конкретно взятому випадку.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

2) загальних компетентностей:

- Знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-01);
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-03);

- Здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК-08).
- 2) професійних (фахових) компетентностей:
 - Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки (СК-01);
 - Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК-03);
 - Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК-05);
 - Здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (СК-11).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Теоретичні і методологічні основи дослідження сепаратизму як наукової категорії.

Тема 2. Джерела виникнення, види і форми сепаратизму.

Тема 3. Деструктивний етнонаціональний фактор як рушійна сила сепаратистських рухів.

Тема 4. Механізми протидії сепаратизму: сутність і структура.

Тема 5. Минуле і сьогодення сепаратизму у світі.

Тема 6. Досвід протидії сепаратизму у державах Західної Європи.

Тема 7. Політика десепаратизації в Східній Європі та Україні.

Тема 8. Політика протидії сепаратизму на рівні міжнародних організацій.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н.р.**

Назва дисципліни	Технології партійного будівництва
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити (120 годин)
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01, СК05, СК06, СК08
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Афанасьєв О. Діджиталізаційні тренди сучасних українських партій. https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/06/Afanasyev-O.-Didzhitalizatsiyni-trendi-suchasnih-ukrayinskih-partiy-converted.pdf Плахтій Т. Політичні партії нового покоління: теоретичні й технологічні засади діяльності, порядок створення і розгортання. Львів: В-во «Магнолія 2006», 2023. 736 с. Політичні партії: теорія та функціональні практики. Навчальний посібник Луганськ, 2014. 300 с. Песоцька К. Внутрішньопартійна демократія:

	<p>поняття, складові та значення. <i>Київський часопис права</i>. 2022. № 2. С. 13–19.</p> <p>Посібник для політичних партій з політичного фінансування. К.: Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, 2018. 167 с.</p> <p>Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем: Навч. Посібник. Львів: Тріада плюс, 2004. 528 с.</p> <p>Gerbaudo P. <i>The Digital Party: Political Organisation and Online Democracy</i>. Pluto Press., 2019. 240 p.</p> <p>Margetts H. <i>Cyber Parties</i>. URL: http://www.artefaktum.hu/btk03osz/margetts.pdf</p> <p>The European Elections Monitor. URL: https://www.robert-schuman.eu/en/the-european-elections-monitor/2021/</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета навчальної дисципліни «Технології партійного будівництва» ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з теоретичними знаннями щодо виникнення, утворення, діяльності політичних партій в сучасних суспільствах, а також формування у студентів вмінь і навичок організації різних аспектів партійної роботи (агітаційна, електоральна, організаційна, кадрова тощо).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- теоретичні основи партійного будівництва;
- юридичні засади створення та діяльності партій в Україні та світі (законодавство, реєстрація, фінансування, звітність);
- стратегії і технології формування партійної структури (центральні органи, регіональні осередки, внутрішньопартійна демократія);
- технології партійної мобілізації / як залучати та утримувати членів партії, волонтерів, активістів;
- комунікаційні технології у партійному будівництві (імідж партії, роль лідера, політичний брендинг, робота з медіа);
- технології розробки політичної програми та ідеології;
- світовий досвід партійного будівництва, зокрема приклади успішних партійних проєктів.

вміти:

- розробити модель створення політичної партії з урахуванням структури, ідеології, цілей і цільової аудиторії;
- планувати партійну кампанію, включаючи інформаційну стратегію та політичний маркетинг;
- оцінювати ефективність організаційної структури партії та пропонувати шляхи її вдосконалення;
- формувати команду, розподіляти ролі та координувати діяльність членів партії;
- організовувати політичні заходи (форум, з'їзд, круглий стіл, вулична акція тощо);
- створювати внутрішньопартійну документацію (статут, програма, плани роботи);
- використовувати цифрові інструменти для організації внутрішньої та зовнішньої комунікації.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Менеджмент партійної діяльності: загальна характеристика

Тема 2. Організаційно-технологічні засади функціонування політичних партій

- Тема 3. Фінансова, електоральна та парламентська діяльність політичних партій та її регулювання
- Тема 4. Сучасні форми партійної організації
- Тема 5. Стратегія управління політичною партією
- Тема 6. Стратегія планування діяльністю політичної партії
- Тема 7. Внутрішньопартійна демократія та механізм формування партійного керівництва
- Тема 8. Особливості технологій роботи з членами політичних партій
- Тема 9. Участь партій у виборчих процесах
- Тема 10. Партійна система України: етапи становлення та особливості організаційної будови і функціонування політичних партій.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Механізми формування громадянської культури
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01. СК04.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, монографії та наукові статті.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою навчальної дисципліни «Механізми формування громадянської культури» є ознайомлення здобувачів освіти із передумовами та особливостями формування такого типу політичної культури, який відповідає принципам включеності громадян у суспільно-політичні процеси.

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню таких компетентностей у здобувачів освіти:

1) загальні компетентності:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Політична культура: зміст, структура, предмет.

Тема 2. Структура політичної культури.

Тема 3. Типологія політичної культури.

Тема 4. Громадянська культура як рівень політичної культури.

Тема 5. Аспекти та ознаки громадянської культури.

Тема 6. Функції громадянської культури.

Тема 7. Передумови та особливості формування громадянської культури.

Тема 8. Зв'язок громадянської культури та демократії.

Тема 9. Толерантність як вимога громадянської культури.

Тема 10. Громадянська культура крізь призму інтеграції та глобалізації.

Тема 11. Політичні комунікації та громадянська культура.

Тема 12. Особливості формування громадянської культури в Україні.

Інформація про вибірккову навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Футурологічні стратегії у політичній науці
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01. СК04.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, монографії та наукові статті.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою навчальної дисципліни «Футурологічні стратегії у політичній науці» є ознайомлення здобувачів освіти із ключовими концепціями майбутнього, які пропонують різні стратегії розвитку суспільно-політичної реальності певних соціумів, регіонів та людства в цілому.

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню таких компетентностей у здобувачів освіти:

1) загальні компетентності:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Футурологія як галузь політології.

Тема 2. Історія футурології (від Античності до Нового часу).

Тема 3. Історія футурології (XIX – XXI ст.).

Тема 4. Культурологічні концепції майбутнього.

Тема 5. Футурологічні стратегії крізь призму технократії.

Тема 6. Футурологічні стратегії в контексті демократизації.

Тема 7. Геополітичний вимір футурологічних стратегій.

Тема 8. Глобалізація і футурологія.

Тема 9. Витоки та сутність постмодерну.

Тема 10. Постмодерні концепти майбутнього.

Тема 11. Філософія історії та проблема майбутнього.

Тема 12. Прогнозування світового порядку у XXI столітті. Основні варіанти прогнозування розвитку України в XXI столітті.

Інформація про вибірку навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Прийняття зовнішньополітичних рішень в епоху глобального хаосу
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська

Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01. ЗК03. ЗК05. ЗК09. СК04. СК05. СК06. СК08. СК10.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Брусилівська О. І. Зовнішня політика України в умовах повномасштабної війни: інституційний та безпековий виміри // <i>Актуальні проблеми політики</i> . 2023. Вип. 71. – С. 23–35. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : монографія. – Київ : НІСД, 2022. Дорошко М. С. Російсько-українська війна і трансформація системи міжнародної безпеки. <i>Український історичний журнал</i> . 2022. № 4. С. 5–18. Міністерство закордонних справ України. Стратегія публічної дипломатії України на 2021–2025 роки (оновлені пріоритети воєнного часу) : офіц. док. Київ, 2023. Національний інститут стратегічних досліджень. Зовнішньополітичні пріоритети України в умовах війни та глобальної нестабільності : аналіт. доп. Київ, 2022. Резнікова О. О. Прийняття політичних рішень в умовах стратегічної невизначеності // <i>Політичне життя</i> . 2023. № 2. С. 14–25.
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття, дискусії. Case study
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Після вивчення навчальної дисципліни студенти **знатимуть**:

- теоретичні підходи та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень (раціональну, бюрократичну, когнітивну, багаторівневу);
- специфіку прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах війни, криз і високої невизначеності;
- інституційний механізм формування та реалізації зовнішньої політики України;
- роль політичного лідерства, експертних спільнот і міжнародних партнерів у зовнішньополітичному процесі;
- вплив безпекових, правових, моральних та інформаційних чинників на зовнішньополітичні рішення;
- особливості зовнішньої політики України в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції в умовах війни.

Студенти **вмітимуть**:

- аналізувати процеси прийняття зовнішньополітичних рішень з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників;
- застосовувати теоретичні моделі аналізу зовнішньої політики до конкретних кейсів України;
- працювати з офіційними зовнішньополітичними документами (стратегії, заяви, міжнародні угоди);
- оцінювати альтернативи зовнішньополітичних рішень у кризових ситуаціях;
- здійснювати базовий сценарний і ризик-аналіз у сфері міжнародних відносин;
- формулювати обґрунтовані аналітичні висновки та рекомендації у сфері зовнішньої політики.

У результаті опанування дисципліни здобувач вищої освіти:

1. Розуміє механізми та логіку прийняття зовнішньополітичних рішень у сучасній системі міжнародних відносин.
2. Пояснює вплив війни, глобальної нестабільності та безпекових загроз на зовнішню політику держав.
3. Аналізує зовнішньополітичні рішення України у 2014–2025 рр. з позицій сучасних теорій міжнародних відносин.
4. Оцінює ефективність та обмеження зовнішньополітичних стратегій України в умовах війни.
5. Застосовує інструменти політичного аналізу для роботи з кризовими міжнародними ситуаціями.
6. Формує аргументовану позицію щодо зовнішньополітичних дилем та стратегічних виборів України.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Теоретичні основи прийняття зовнішньополітичних рішень
- Тема 2. Глобальний хаос як контекст
- Тема 3. Актори та рівні прийняття рішень
- Тема 4. Зовнішньополітичні рішення в умовах кризи
- Тема 5. Практичний вимір прийняття зовнішньополітичних рішень
 - Аналіз кейсів: війна РФ проти України, COVID-19, міграційні кризи
 - Сценарне мислення та прогнозування
 - Симуляція прийняття зовнішньополітичного рішення (рольова гра)

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027н.р.**

Назва дисципліни	Моделі групової політики
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК05, ЗК08. СК01, СК06, СК11.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття, презентації
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності)

Мета вивчення навчальної дисципліни «Моделі групової політики» - сформувати у студентів уявлення про групи інтересів, як об'єднання людей для досягнення певних цілей, показати чим обумовлено зростання впливу груп інтересів на сучасний політичний процес та проаналізувати проблеми взаємодії політичних інститутів і соціальних, економічних, функціональних груп, що займають важливе місце при аналізі суб'єктів політики та у

дослідження функціонування сучасних демократій, взаємозв'язку громадянського суспільства і держави.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1. загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) ;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця і ролі у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. спеціальних (фахових) компетентностей

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки ;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах ;
- здатність до виконання політик-проектувальних, організаційних і консультаційних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Групи інтересів як суб'єкт політики: сутнісні характеристики і класифікація.

Тема 2. Суспільні моделі взаємодії і захисту групових інтересів.

Тема 3. Плюралістична модель групової політики.

Тема 4. Корпоративна модель групових інтересів.

Тема 5. Неокорпоратизм - як демократична система представництва і узгодження інтересів.

Тема 6. Патронажно-клієнтська модель групової політики.

Тема 7. Політико-правові механізми регламентації участі груп інтересів у публічній політиці.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027н.р.

Назва дисципліни	Інститут лобіювання в Україні та за кордоном
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК05, ЗК08. СК01, СК06, СК11.

Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття, презентації
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності)

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1. загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) ;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця і ролі у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. спеціальних (фахових) компетентностей

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки ;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах ;
- здатність до виконання політик-проектувальних, організаційних і консультаційних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Становлення інституту лобіювання в Україні.

Тема 2. Іноземний досвід законодавчого урегулювання лобіювання. Загальний огляд.

Тема 3. Північноамериканський досвід законодавчого урегулювання лобізму (США та Канада).

Тема 4. Досвід законодавчого урегулювання лобізму в країнах Західної Європи.

Тема 5. Досвід законодавчого урегулювання лобізму в країнах Східної Європи.

Тема 6. Наднаціональний рівень урегулювання лобіювання.

Тема 7. Концептуальні засади законодавчого урегулювання лобіювання в Україні .

Інформація про вибірккову навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Сталий розвиток і регіональна політика ЄС
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3 курс

Семестр	Осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01, ЗК04, ЗК09 СК04, СК05, СК0
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», навчально-методичні матеріали, навчальні посібники та підручники, наукові публікації з проблематики.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сталий розвиток і регіональна політика ЄС» є формування у студентів знань про механізми реалізації політики регіональної згуртованості ЄС у поєднанні з принципами сталого розвитку. У рамках курсу буде розглянуто теоретичні основи, еволюцію та перспективи регіональної політики ЄС у контексті сталого розвитку. Студенти ознайомляться з цілями сталого розвитку та роллю ЄС у їх реалізації на регіональному рівні. Здобувачі освіти вивчатимуть механізми фінансування регіональної політики, а також інструменти та стратегії, спрямовані на скорочення регіональних диспропорцій і забезпечення політичної згуртованості. Курс також включає аналіз євро регіонального співробітництва та впливу геополітичних змін на регіональний розвиток. Студенти отримують знання про співпрацю України та ЄС у сфері регіональної політики, зокрема щодо сталого розвитку, та сучасні виклики, з якими стикається ЄС у цьому контексті.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) загальні компетентності:
 - знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
 - здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
 - здатність працювати у міжнародному контексті;
- 2) спеціальні компетентності:
 - здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;
 - здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;
 - здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
 - здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах;
 - здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі;
 - здатність до виконання політико-проектувальних, організаційних та консультативних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Теоретичні основи вивчення регіональної політики та сталого розвитку.

Тема 2. Цілі сталого розвитку та їх інтеграція в регіональну політику ЄС.

Тема 3. Еволюція регіональної політики ЄС в контексті сталого розвитку.

Тема 4. Політико-інституційне та правове забезпечення регіональної політики в країнах ЄС.

Тема 5. Політична згуртованість і послаблення регіональних диспропорцій у ЄС.

Тема 6. Інструменти фінансування регіональної політики ЄС.

Тема 7. Єврорегіональне співробітництво, транскордонні ініціативи та їх значення для сталого розвитку.

Тема 8. Співпраця між Україною та ЄС у сфері регіонального розвитку.

Тема 9. Вплив геополітичних змін на регіональну політику ЄС.

Тема 10. Виклики та перспективи регіональної політики ЄС у сучасному політичному контексті

Інформація про вибірккову навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Маніпулятивні технології в політиці
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01, ЗК03, ЗК06, ЗК07; СК01, СК02, СК03, СК05, СК06, СК07, СК09
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, навчальні посібники та наукові публікації з проблематики
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) здатність працювати у міжнародному контексті;
- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

2) спеціальні компетентності:

- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки;
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності;
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;

- здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності;
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Маніпулятивні технології в політиці»:

- мати навички професійної комунікації;
- вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності;
- вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;
- вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу;
- презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань;
- вміти визначати національні пріоритети та інтереси України, з урахуванням безпекової складової в умовах викликів, ризиків і загроз, у тому числі зовнішніх;
- виконувати політико-проектувальні та організаційні функції, будувати стратегію виборчої кампанії, управляти партійною діяльністю, формувати імідж політичних суб'єктів.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Маніпуляції у політичній практиці.
- Тема 2. Поняття та типи маніпуляційних схем.
- Тема 3. Маніпулювання масовою свідомістю.
- Тема 4. Політичне маніпулювання.
- Тема 5. Технології політичного маніпулювання масовою свідомістю.
- Тема 6. Популізм як сучасна форма політичних маніпуляцій.
- Тема 7. Історичні кейси популізму.
- Тема 8. Популізм та демократія.
- Тема 9. Популізм у країнах Центральної та Східної Європи.
- Тема 10. Розвиток популізму в Україні.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р**

Назва дисципліни	Етнополітика України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01. ЗК03. ЗК04. ЗК06. ЗК07. СК02. СК05. СК09. СК10. СК11.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління

Інформаційне забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Галичина в етнополітичному вимірі / авт. кол.: В.О. Котигоренко (керівник), В.А. Войналович, О.Я. Калакура, Л.Л. Ковач, В.В. Коцур, Н.І. Кочан, О.О. Ляшенко, Н.Ю. Макаренко, Ю.О. Ніколаєць, М.І. Панчук, О.В. Позняк, О.О. Рафальський, М.Ю. Рябчук. К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2017. 840 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/galychyna_218.pdf 2. Діалектика національно-громадянського і етнічного в українському соціумі: монографія / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник, наук. ред.), Дегтеренко А.М., Калакура О.Я., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Мазука Л. І., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 640 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Dialektyka_natsionalno-hromadskoho_.pdf 3. Донбас в етнополітичному вимірі. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 584 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/donbas_181.pdf 4. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи: монографія / автор. кол.: Войналович В.А. (керівник, наук. ред.), Єленський В.Є., Кулик В.М., Малиновська О.А., Набок С.В., Поліщук Ю.М., Рябчук М.Ю. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/monohrafiya_.pdf 5. Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави: Наукова записка / В. П. Горбатенко (керівникавт. кол.), Ю. С. Шемшученко, І. О. Кресіна, О. М. Стойко. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 80 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/etnopolitichna-bezpeka-ukrayini.pdf 6. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/etnopolitychni_chynnyky_.pdf 7. Закарпаття в етнополітичному вимірі. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2008. 682 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zakarpatt.pdf
---------------------------	--

	<p>8. Зан М.П. Особливості етнополітичного лідерства в контексті парламентської репрезентації міноритарних етнічних груп України. <i>Міжнародні та політичні дослідження</i>. Одеса, 2020. Вип. 33. С. 143–168. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55980/1/%d0%97%d0%b0%d0%bd%20%d0%9c.%d0%9c%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d1%96%20%d1%82%d0%b0%20%d0%bf%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f_2020_%d0%92%d0%b8%d0%bf.%2033.pdf</p> <p>9. Зан М.П. Особливості політико-партійного представництва лідерів громадських організацій міноритарних етнічних груп Закарпатської області в контексті місцевих виборів 2020 року. <i>Актуальні проблеми філософії та соціології</i>. Вип. 30. Одеса, 2021. С. 88–94. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55978/1/%d0%97%d0%b0%d0%bd%20%d0%9c.%d0%90%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8_2021_%d0%92%d0%b8%d0%bf.%2030.pdf</p> <p>10. Зан М.П. Репрезентація етнополітичних партій міноритарних груп України у форматі парламентських електоральних циклів 1998–2019 років. <i>Політикус. Науковий журнал</i>. Випуск 4. Одеса, 2020. С. 146–154. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55962/1/%d0%97%d0%b0%d0%bd%20%d0%9c.%d0%9f%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d0%ba%d1%83%d1%81_2020_%e2%84%96%204.pdf</p> <p>11. Зан М.П. Реформування та ефективно впровадження законодавчої бази щодо етнічних меншин як один із «семи кроків» європейської перспективи України. <i>Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис</i>. 2023. Чис. 29. С. 147–152.</p> <p>12. Зан М.П., Васирина (Федушка) А.М. Етапи легітимації громадських організацій етнічних меншин Закарпатської області (1989–2012). <i>Регіональні студії / Ужгородський національний університет</i>. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2024. № 37. С. 15–19.</p> <p>13. Зан М., Остапеч Ю. Типологічна характеристика національно-культурних товариств Закарпаття. Львів. <i>Вісник Львівського</i></p>
--	--

	<p>університету. Серія філософсько-політологічні студії. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. Вип. 54. С. 212–224.</p> <p>14. Зан М. Особливості політико-партійної структуризації представницьких органів місцевого самоврядування у поліетнічних регіонах України (за результатами місцевих виборів 2020 року). <i>Політичні інститути та процеси в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століть</i>: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бортніков, В. Бурдяк, М. Готра, В. Дудінський, І. Дудінська, М. Зан, Н. Кононенко, А. Круглашов, В. Лебедюк, Ю. Остапець, М. Палінчак, Н. Ротар, Н. Сабадаш, Д. Стебляк, І. Тодоров, М. Токар, Т. Федорчак, К. Червеняк, М. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Каф. соціології та соц. роб.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. С. 83–132.</p> <p>15. Зан М.П. Етнополітичний менеджмент в Україні: національний та регіональний (закарпатський) виміри. <i>Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис</i>. 2023. Чис. 33. С. 335–342.</p> <p>16. Коцур В. В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: монографія. Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2019. 594 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/natsionalni_menshyny_u_krainy-1.pdf</p> <p>17. Крим в етнополітичному вимірі / М. Панчук, Г. Бекірова, В. Ганкевич, О. Галенко. К.: Світогляд, 2005. 533 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=0004000%5F01</p> <p>18. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я., Ковач Л.Л., Коцур В.В., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В., Панчук М.І. К.: ПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/national_minorities_Ukraine.pdf</p> <p>19. Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії</p>
--	--

	самоідентифікації населення: монографія / [від. ред. І. Патер; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк]; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. 348 с. URL: https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=751
	20. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/Tsyvilizatsijna-identychnist-ukrainstva..pdf
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття; бесіди з лідерами національно-культурних товариств Закарпаття, державними службовцями Закарпатської обласної (військової) державної адміністрації; відвідання Центру культур національних меншин Закарпаття (м. Ужгород).
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

1) розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери української етнополітичної думки (РН-07);

2) вміти використовувати базовий категорійно-понятійний апарат національного законодавства, що стосується етнополітичної сфери та механізмів функціонування етнополітичного менеджменту України (РН-08);

3) вміти застосовувати політологічне мислення в контексті аналізу специфіки етнопонаціональної структури населення України, зокрема, регіонів із поліетнічним складом населення (РН-09);

4) вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів етнопонаціональної політики України (етнополітичних лідерів, національно-культурних товариств, етнополітичних партій) (РН-12);

5) вміти аналізувати публічну політику на місцевому, регіональному та національному рівнях етнополітичного менеджменту України (РН-13);

6) вміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах України в контексті політизації етнічності (Крим, Одещина, Чернівецьчина, Закарпаття) (РН-18);

7) вміти визначати національні пріоритети та інтереси України у зовнішньополітичному напрямі етнополітики та проблемах етнополітичної безпеки України на сучасному етапі (РН-19).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Етнополітичні виміри української історії.

Тема 2. Українська етнополітична думка.

Тема 3. Етнопонаціональна структура населення України.

Тема 4. Нормативно-правова база етнополітики України.

Тема 5. Етнополітичний менеджмент України.

Тема 6. Громадські організації етнічних меншин України.

Тема 7. Етнополітичне лідерство та етнополітичні партії в Україні.

Тема 8. Політизація етнічності в Україні.

Тема 9. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України.

Тема 10. Зовнішньополітичний напрям етнополітики України.

**Інформація про вибірково навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**
для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р

Назва дисципліни	Політична антропологія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01. ЗК03. ЗК04. ЗК06. ЗК07. СК02. СК05. СК09. СК10. СК11.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<p>1. Зан М. Політична антропологія: навчально-методичні рекомен дації для студентів-бакалаврів спеціальності 052 – Політологія (Освітньо-професійна програма «Політологія») / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 69; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 42 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55950/1/69%20Metod.%d0%9a%d0%90%d0%a4%d0%95%d0%94%d0%a0%d0%90%d0%97%d0%b0%d0%bd%d0%be%d1%80%d0%b8%d0%b3%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bb.pdf</p> <p>2. Nabryn P., Zan M. Сім'я та родинні зв'язки у громадському середовищі ромів Закарпаття (Україна). <i>Rómovia – rodina – pribuzenstvo. Interdisciplinárny pohľad Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Časť I</i> / Prešovská univerzita v Prešove. Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín. Ústav rómskych štúdií. Prešov, 2019. S. 53–60. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56303/2/Romoavia%20-%20rodina%20-%20pr%20c3%adbuzenstvo%20VNUTRO.pdf</p> <p>3. Баландье Ж. Політична антропологія / Пер. з фр. О.Хоми. К.: «Альтерпрес», 2002. 252 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk653067.pdf</p> <p>4. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави. У зв'язку з дослідженнями Льюїса Г. Моргана. К.: Політвидав України, 1981. 186 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Engels_Friedrich/Pokhodzhennia_simi_pryvatnoi_vlasnosti_i_derzhavy.pdf</p> <p>5. Шабанов М.О. Політична антропологія: навчально-методичний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2017. 130 с. URL:</p>

	http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/23109/3/Shabanov2017.pdf 6. Institute of Social and Cultural Anthropology. URL: https://www.polsoz.fu-berlin.de/en/ethnologie/index.html 7. International Political Anthropology Journal. URL: https://www.politicalanthropology.org/
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття, колоквиуми
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

1) *знати* історію становлення та основні напрямки наукових політико-антропологічних студій, механізми та основні вектори політогенетичних процесів і потестарних відносин у суспільстві;

2) *вміти використовувати* зміст базових категорій дисципліни, зокрема, орієнтуватися у проблематиці спорідненості, родової динаміки, взаємозв'язку соціальної стратифікації та влади в архаїчних суспільствах;

3) *вміти* описувати, пояснювати й оцінювати особливості інституту лідерства в традиційному суспільстві (бігмен, чіфдом), розпізнавати особливості престижної економіки, влади-власності та економічних функцій влади в традиційному суспільстві;

4) *володіти навичками визначення* специфіки соціальної організації, економічних основ та владно-управлінських моделей суспільств «третього світу» та нових індустріальних країн, символіки та психологічних аспектів традиційної політичної культури (табу, девіантна поведінка лідерів, сприйняття часу тощо).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Предмет політичної антропології.

Тема 2. Становлення і розвиток політико-антропологічних досліджень.

Тема 3. Соціобіологічні основи нерівності та влади.

Тема 4. Влада і лідерство в традиційних суспільствах.

Тема 5. Спорідненість та родоплемінні структури традиційного суспільства.

Тема 6. Економічна антропологія доіндустріального суспільства.

Тема 7. Потестарні відносини та політогенетичні процеси.

Тема 8. Психологічні аспекти традиційної політичної культури.

Тема 9. Політико-антропологічний дискурс символіки владних відносин.

Тема 10. Політична антропологія і сучасність.

**Інформація про вибіркочу навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибіркочих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Політико-правові основи етнополітики
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити (120 годин)
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01. ЗК03. ЗК04. ЗК06. ЗК08. СК05. СК06. СК10. СК11. СК12.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління

<p>Інформаційне забезпечення</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Декларація ООН про права корінних народів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text 2. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text 3. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії: аналіз законодавства та практики. URL: http://prismua.org/ethnopolicity/ 4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text 5. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text 6. Закон України «Про корінні народи в Україні». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text 7. Закон України «Про національні меншини (спільноти) в Україні». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text 8. Зан М. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). <i>Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть: колективна монографія</i> / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендбел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. 9. Зан М.П. Реформування та ефективне
----------------------------------	---

	<p>впровадження законодавчої бази щодо етнічних меншин як один із «семи кроків» європейської перспективи України. <i>Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис</i>. 2023. Чис. 29. С. 147–152.</p> <p>10. Кічера Н. Нормативно-правове й інституційне забезпечення політики щодо прав національних та етнічних меншин у країнах Центральної і Східної Європи. <i>Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія</i> / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 495–538.</p> <p>11. Кресін О.В. Корінні народи: міжнародне право та законодавство України. К.: Норма права, 2021. 168 с.</p> <p>12. Міжнародні документи. Рекомендації. <i>Державна служба з етнополітики та свободи совісті</i>. URL: https://dessa.gov.ua/hcnm-osce-recommendations/</p> <p>13. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні: Монографія / Кресіна І.О., Коваленко А.А., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О. / За ред. І.О. Кресіної. К.: Логос, 2011. 400 с.</p> <p>14. Рамкова конвенція про захист національних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text</p> <p>15. Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин: навчальний посібник. К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.</p>
<p>Форма проведення занять</p>	<p>Лекції, практичні (семінарські) заняття; бесіди з лідерами національно-культурних товариств Закарпаття, державними службовцями Закарпатської обласної державної адміністрації; відвідання Центру культур національних меншин Закарпаття в м. Ужгороді.</p>
<p>Форма семестрового контролю</p>	<p>залік</p>

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- 1) знати права та обов'язки представників меншості етнічних груп як членів демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності (РН-06);
- 2) уміти застосовувати політологічне мислення в контексті аналізу політико-правового дизайну етнополітики зарубіжних країн та України (РН-09);
- 3) уміти аналізувати взаємодію політичних акторів, державних і недержавних інститутів етнополітики зарубіжних країн та України (етнополітичних лідерів, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій/національно-культурних товариств, етнічних партій тощо) (РН-12);
- 4) уміти аналізувати публічну політику на місцевому, регіональному та національному рівнях етнополітичного менеджменту зарубіжних країн та України (РН-13);
- 5) конструювати дизайн і виконувати політологічні експертні студії у сфері етнополітики з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу (РН-15);
- 6) уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення етноконфліктних ситуацій в Україні (РН-18);
- 7) уміти визначати національні пріоритети етнополітичної безпеки України у рамках зовнішньополітичного вектору етнонаціональної політики (РН-19).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Міжнародні нормативно-правові документи про захист прав корінних народів, національних, етнічних та мовних меншин.

Тема 2. Міжнародні рекомендаційні документи щодо прав меншості етнічних груп у контексті політики мультикультуралізму.

Тема 3. Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин.

Тема 4. Європейський суд з прав людини в контексті механізму захисту прав національних, етнічних та мовних меншин.

Тема 5. Конституційно-правове забезпечення спеціальних прав меншості етнічних груп у зарубіжних країнах.

Тема 6. Емпіричні моделі реалізації права меншості етнічних груп на самовизначення.

Тема 7. Політико-правова база етнополітики України

**Інформація про вибіркочу навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Розвиток територіальних громад
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр	7 семестр
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК05, ЗК08 СК06, СК11
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.

Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття презентації
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета вивчення навчальної дисципліни «Розвиток територіальних громад» - сформувані у студентів вміння засвоювати знання у сфері законодавства України з основ місцевого самоврядування, виокремити проблеми з якими стикаються територіальні громади у повсякденній діяльності та намітити можливі шляхи їх усунення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності і громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця і ролі у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальних компетентностей:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах;
- здатність до виконання політико - проєктувальних, організаційних і консультаційних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Концептуальні засади реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Тема 2. Територіальна громада як основа місцевого самоврядування.

Тема 3. Еволюція розвитку територіальної громади.

Тема 4. Види територіальних громад в Україні. Основні форми діяльності територіальних громад.

Тема 5. Тенденції розвитку територіальних громад в контексті реформування місцевого самоврядування в Україні.

Тема 6. Сталій розвиток територіальних громад. Проблеми ресурсного забезпечення розвитку територіальних громад.

Тема 7. Стратегічне планування розвитку територіальних громад.

Тема 8. Шляхи удосконалення управління розвитку територіальних громад.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Європейська інтеграція України
------------------	--------------------------------

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК08. СК04. СК06. СК08. СК09.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<p>Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з проблематики дисципліни; європейські та національні нормативно-правові документи; офіційні сайти Європейського Союзу; електронні файли лекцій та презентації, зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейський Союз у мінливому світі: Монографія / В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова та ін.; за ред. В.В. Копійки. К.: О. Зень, 2022. 219 с. 2. Європейський Союз: посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу в Україні», 2018. 140 с. 3. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 320 с. 4. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2018. 214с. 5. Україна в міжнародних інтеграційних процесах: монографія / В. В. Копійка, М. С. Дорошко, В. І. Головченко, С. В. Андрущенко, О. Ю. Анісімова; ред.: В. В. Копійка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Київ. ун-т, 2015. 575 с. 6. Cross-Border Cooperation of Ukraine with the EU Countries: Current Challenges and Possibilities: monograph / NAS of Ukraine. SI «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of NASU»; edited by Khrystyna Prytula. Lviv, 2019. 220 p.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські – у формі презентацій, дискусій, колоквіумів, рольових ігор) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Європейська інтеграція України» є вивчення та аналіз теоретичних засад дослідження інтеграційних процесів, передумов, особливостей інтеграції європейських держав, її причин, форм та інструментів, політики та процесу прийняття нових держав-членів, особливостей євроінтеграційного поступу України.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК01).
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК04);
- здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК08).

2) спеціальних (фахових) компетентностей:

- здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки (СК01);
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК03);
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК04);
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК05);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК06);
- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК10).

Крім того, вивчення даної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти у подальшому орієнтуватися в проблематиці інтеграційних процесів у Європі; особливостях нормативного, процесуального та інституційного функціонування Європейського Союзу; використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань, зокрема що стосується євроінтеграції України.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Поняття та сутність інтеграції у міжнародних процесах

Тема 2. Методологія розширення Європейського Союзу та сучасний формат його функціонування

Тема 3. *Acquis communautaire* («надбання спільноти») та адаптація країн-кандидатів

Тема 4. Інструменти передвступної допомоги Європейського Союзу

Тема 5. Євроінтеграція Західних Балкан: уроки для України

Тема 6. Україна на шляху до Європейського Союзу

Тема 7. Особливості секторальної інтеграції України: труднощі та поступ

Тема 8. Євроінтеграція в умовах війни

Інформація про вибірку навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибірових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Європейський регіоналізм
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній/весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК08. СК04. СК06. СК08. СК09.

Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<p>Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з проблематики дисципліни; європейські та національні нормативно-правові документи; офіційні сайти Європейського Союзу; електронні файли лекцій та презентації, зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бурдяк В. Регіональна етнополітика в Україні: ризики та виклики соціальної стабільності. <i>Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України</i>. Вип. 44. (підсерія «Курасівські читання»). К., 2009. С. 296-306. URL: http://www.ipiend.gov.ua/img/scholarly/file/nz_44_48.pdf 2. Бутко, М. П. Архітектура конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції: монографія. К.: АМУ, 2016. 452 с. 3. Верменич Я.В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії / Відповідальний редактор В.А. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України, 2018. 351 с. 4. Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i>. № 5. 2018. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf 5. Звіздай О. Проблематика регіоналізації в країнах Східної та Західної Європи. <i>European Political and Law Discourse</i>. 2017. Volume 4, Issue 3. С. 56-62. 6. Куйбіда В. С. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України: аналіт. зап. / В. С. Куйбіда, Л. І. Федулова. Київ: НАДУ, 2019. 24 с. 7. Курілов Ю.Ю. Регіоналізація, децентралізація та адміністративна реформа в Європі: теоретико-методологічний аспект. <i>Аспекти публічного правління</i>. Том 6. № 11-12. 2018. С. 72-84. 8. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / за ред. Віктора Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495с.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські – у формі презентацій, дискусій, колоквиумів) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Європейський регіоналізм» є вивчення та аналіз теоретичних засад дослідження регіонів, регіоналізму, регіоналізації, насамперед європейського регіоналізму та особливостей реалізації регіональної політики в ЄС.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) загальних компетентностей:

- здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК06);
 - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК07);
 - здатність працювати у міжнародному контексті (ЗК08);
- 2) спеціальних (фахових) компетентностей:
- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК03);
 - здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності (СК04);
 - здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК06);
 - здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах (СК10);
 - здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі (СК11).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Теоретичні основи дослідження європейського регіоналізму.

Тема 2. Витоки та типи європейського регіоналізму: національні особливості.

Тема 3. Європейський Союз як регіональне інтеграційне утворення.

Тема 4. Європа регіонів. Регіональна політика ЄС.

Тема 5. Регіональне представництво в інституційній структурі ЄС.

Тема 6. Європейська політика згуртованості.

Тема 7. Європейські ініціативи: причини розробки, зміст.

Тема 8. Структурні фонди ЄС.

Тема 9. Європейський регіоналізм у контексті питань безпеки, територіальних диспропорцій та національно-культурних проблем.

Тема 10. Особливості регіоналізації, регіонального розвитку та регіональна політика у країнах ЄС.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Етнополітика України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК-01. ЗК-03. ЗК-04. ЗК-06. СК-01. СК-03. СК-06. СК-10.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Галичина в етнополітичному вимірі / авт. кол.: В.О. Котигоренко (керівник), В.А. Войналович, О.Я. Калакура, Л.Л. Ковач, В.В. Коцур, Н.І. Кочан, О.О. Ляшенко, Н.Ю. Макаренко, Ю.О. Ніколаєць, М.І. Панчук, О.В. Позняк, О.О. Рафальський, М.Ю. Рябчук. К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2017. 840 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/galychyna_218.pdf 2. Діалектика національно-громадянського і етнічного в українському соціумі: монографія / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник, наук. ред.), Дегтеренко А.М., Калакура О.Я., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Мазука Л. І., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 640 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/Dialektyka_natsionalno-hromadskoho_.pdf 3. Донбас в етнополітичному вимірі. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 584 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/donbas_181.pdf 4. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи: монографія / автор. кол.: Войналович В.А. (керівник, наук. ред.), Єленський В.Є., Кулик В.М., Малиновська О.А., Набок С.В., Поліщук Ю.М., Рябчук М.Ю. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/monohrafyia_.pdf 5. Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави: Наукова записка / В. П. Горбатенко (керівникавт. кол.), Ю. С. Шемшученко, І. О. Кресіна, О. М. Стойко. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 80 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/etnopolitichna-bezpeka-ukrayini.pdf

6. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/etnopolitychni_chynnyky.pdf
7. Закарпаття в етнополітичному вимірі. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2008. 682 с. URL: <https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zakarpattya.pdf>
8. Зан М.П. Особливості етнополітичного лідерства в контексті парламентської репрезентації міноритарних етнічних груп України. *Міжнародні та політичні дослідження*. Одеса, 2020. Вип. 33. С. 143–168. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55980/1/%d0%97%d0%b0%bd%20%d0%9c.%d0%9c%d1%96%d0%b6%bd%b0%bd1%80%be%d0%b4%bd%1%96%20%1%82%b0%20%d0%bf%be%bb%1%96%1%82%b8%1%87%bd%1%96%20%b4%be%1%81%bb%1%96%b4%b6%b5%bd%bd%1%8f_2020_%d0%92%b8%bf.%2033.pdf
9. Зан М.П. Особливості політико-партійного представництва лідерів громадських організацій міноритарних етнічних груп Закарпатської області в контексті місцевих виборів 2020 року. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Вип. 30. Одеса, 2021. С. 88–94. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55978/1/%d0%97%d0%b0%bd%20%d0%9c.%d0%90%ba%1%82%1%83%b0%bb%1%8c%bd%1%96%20%bf%1%80%be%bd%1%bb%b5%bc%b8_2021_%d0%92%b8%bf.%2030.pdf
10. Зан М.П. Репрезентація етнополітичних партій міноритарних груп України у форматі парламентських електоральних циклів 1998–2019 років. *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 4. Одеса, 2020. С. 146–154. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55962/1/%d0%97%d0%b0%bd%20%d0%9c.%d0%9f%0%be%bb%1%96%1%82%b8%ba%1%83%1%81_2020_%e2%84%96%204.pdf
11. Зан М.П. Реформування та ефективно впровадження законодавчої бази щодо етнічних меншин як один із «семи кроків» європейської перспективи України. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. 2023. Чис. 29. С. 147–152.
12. Зан М.П., Васирина (Федушка) А.М. Етапи легітимації громадських організацій етнічних меншин Закарпатської області (1989–2012). *Регіональні студії / Ужгородський національний*

університет. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2024. № 37. С. 15–19.

13. Зан М., Остапець Ю. *Типологічна характеристика національно-культурних товариств Закарпаття. Львів. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії.* Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. Вип. 54. С. 212–224.
14. Зан М. Особливості політико-партійної структуризації представницьких органів місцевого самоврядування у поліетнічних регіонах України (за результатами місцевих виборів 2020 року). *Політичні інститути та процеси в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бортніков, В. Бурдяк, М. Готра, В. Дудінський, І. Дудінська, М. Зан, Н. Кононенко, А. Круглашов, В. Лебедюк, Ю. Остапець, М. Палінчак, Н. Ротар, Н. Сабадаш, Д. Стеблак, І. Тодоров, М. Токар, Т. Федорчак, К. Червеняк, М. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Каф. соціології та соц. роб.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. С. 83–132.*
15. Зан М.П. Етнополітичний менеджмент в Україні: національний та регіональний (закарпатський) виміри. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис.* 2023. Чис. 33. С. 335–342.
16. Коцур В. В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: монографія. Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2019. 594 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/natsionalni_menshyny_ukrainy-1.pdf
17. Крим в етнополітичному вимірі / М. Панчук, Г. Бекірова, В. Ганкевич, О. Галенко. К.: Світогляд, 2005. 533 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00004000%5F01
18. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я., Ковач Л.Л., Коцур В.В., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В., Панчук М.І. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/national_minorities_Ukraine.pdf
19. Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення: монографія / [від. ред. І. Патер; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк]; НАН України,

	<p>Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. 348 с. URL: https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=751</p> <p>20. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. К.: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/Tsyvilizatsijna-identychnist-ukrainstva..pdf</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття; бесіди з лідерами національно-культурних товариств Закарпаття, державними службовцями Закарпатської обласної (військової) державної адміністрації; відвідання Центру культур національних меншин Закарпаття (м. Ужгород).
Форма семестрового контролю	екзамен

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- 1) розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери української етнополітичної думки (РН-07);
- 2) вміти використовувати базовий категорійно-понятійний апарат національного законодавства, що стосується етнополітичної сфери та механізмів функціонування етнополітичного менеджменту України (РН-08);
- 3) вміти застосовувати політологічне мислення в контексті аналізу специфіки етнопонаціональної структури населення України, зокрема, регіонів із поліетнічним складом населення (РН-09);
- 4) вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів етнопонаціональної політики України (етнополітичних лідерів, національно-культурних товариств, етнополітичних партій) (РН-12);
- 5) вміти аналізувати публічну політику на місцевому, регіональному та національному рівнях етнополітичного менеджменту України (РН-13);
- 6) уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічних регіонах України в контексті політизації етнічності (Крим, Одещина, Чернівецьчина, Закарпаття) (РН-18);
- 7) вміти визначати національні пріоритети та інтереси України у зовнішньополітичному напрямі етнополітики та проблемах етнополітичної безпеки України на сучасному етапі (РН-19).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Етнополітичні виміри української історії.
- Тема 2. Українська етнополітична думка.
- Тема 3. Етнопонаціональна структура населення України.
- Тема 4. Нормативно-правова база етнополітики України.
- Тема 5. Етнополітичний менеджмент України.
- Тема 6. Громадські організації етнічних меншин України.
- Тема 7. Етнополітичне лідерство та етнополітичні партії в Україні.
- Тема 8. Політизація етнічності в Україні.
- Тема 9. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України.
- Тема 10. Зовнішньополітичний напрям етнополітики України.

**Інформація про вибіркoву навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**
для кафедрального каталогу вибіркoвих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Теорія і практика націоналізму
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК-01. ЗК-03. ЗК-04. ЗК-06. СК-01. СК-03. СК-06. СК-10.
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму. К.: Критика, 2001. 317 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Anderson_Benedict/Uiavleni_spilnoty.pdf 2. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм. Пер з англ. К.: Таксон, 2003. 300 с. URL: http://litopys.org.ua/gellner/gel.htm 3. Зан М. Етнополітичні перспективи української нації в контексті дискурс-аналізу передвиборчих програм політичних партій на парламентських виборах 2019 року. <i>Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти</i>. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М.М. Вегеша і Ю.О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. С. 56–61. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56290/1/%d0%9d%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%b7%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_08.12.2020_%d0%a3%d0%b6%d0%b3%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b4.pdf 4. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму: Монографія. К.: Либідь, 1999. 352 с. URL: http://litopys.org.ua/kasian/kas.htm 5. Націоналізм: Антологія / Упорядники О. Проценко, В. Лісовий. К.: Смолоскип, 2000. 869 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000644 6. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху. К.: Ніка- Центр, 2006. 320 с. URL: http://litopys.org.ua/smith/smg.htm 7. Сміт Е.Д. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка. К.: Темпора, 2010. 312 с. URL: http://litopys.org.ua/smith/smc.htm 8. Сміт Е.Д. Націоналізм: теорія, ідеологія, історія. К.:

	<p>K.I.C., 2004. 170 с. URL: http://litopys.org.ua/smith/smt.htm</p> <p>9. Український націоналізм: Антологія. Том 1. Видання друге / Упор. В. Рог. К.: ФОП Стебеляк О.М., 2010. 384 с. URL: https://mnk.org.ua/media/filer_public/b5/7d/b57d51b5-7208-4ab1-95ac-b22235dc924b/rog_v_upor_ukrayins_kiy_natsionalizm_antologiya_tom_1_1.pdf</p> <p>10. Український націоналізм: Антологія. Т. 2 / Упор. В. Рог. К.: Українська Видавнича Спілка ім. Юрія Липи, 2011. 352 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Roh/Ukrainskyi_natsionalizm_Antolohiia_Tom_2/</p>
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття; бесіди з лідерами національно-культурних товариств Закарпаття; відвідання Центру культур національних меншин Закарпаття (м. Ужгород).
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- 1) розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери націоналізму (РН-07);
- 2) вміти використовувати базовий категорійно-понятійний апарат теорії і практики націоналізму (РН-08);
- 3) вміти застосовувати політологічне мислення через аналіз політичних і теоретичних складових знань про націю і націоналізм в європейській інтелектуальній традиції;
- 4) вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів у рамках реалізації проєктів етнонації та політичної/громадянської нації; консервативного, державницького та інтегрального типів націоналізму (РН-12);
- 5) презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень націоналізму на наукових конференціях, у експертних колах, соціальних мережах та засобах масової інформації (РН-16);
- 6) уміти розробляти комплексні заходи, пропозиції та рекомендації з метою упередження виникнення конфліктних ситуацій в контексті проявів етнонаціоналізму та етносепаратизму в Україні (РН-18);
- 7) вміти визначати національні пріоритети та інтереси України у розрізі практичної діяльності етнонаціоналістичних рухів та ірреденти в сусідніх країнах (РН-19).

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Етимологія поняття «нація» у добу Античності, Середньовіччя та Нового часу.
- Тема 2. Політичне і теоретичне розуміння «нації» в др.п. XIX – XX ст.
- Тема 3. Феноменологія (теорія) нації.
- Тема 4. Типологія нації.
- Тема 5. Українська нація: теоретичні конструкції.
- Тема 6. Етимологія «націоналізму».
- Тема 7. Феноменологія (теорія) націоналізму.
- Тема 8. Типологія націоналізму.
- Тема 9. Генеза націй і націоналізму.
- Тема 10. Український націоналізм: генеза, типологія, практика.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки**

для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Політична стабільність у поліетнічних
------------------	---------------------------------------

	регіонах України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	осінній
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01 СК01, СК03, СК05, СК06, СК10
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, підручники і посібники з інформаційних технологій, з основ публічного управління та місцевого самоврядування, основ демократії, з основ прав людини, національні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекція, лекція-бесіда, колоквиум, семінар
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів з теоретичними та практичними особливостями політичної стабільності у поліетнічних регіонах України та світі шляхом аналізу внутрішньої та зовнішньої політики щодо національних меншин.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки;

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;

- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування;

- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;

- здатність аналізувати проблеми у сфері національної безпеки, здійснювати моніторинг соціально-політичної стабільності у прикордонних регіонах;

- здатність розробляти механізми протистояння політичним ризикам, упереджувати виникнення конфліктних ситуацій у поліетнічному середовищі;

-здатність до виконання політико-проектувальних, організаційних і консультаційних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Сучасне усвідомлення теоретико-концептуальних особливостей дослідження етнополітичної стабільності у різні історичні періоди.

Тема 2 Аналіз етнополітичної трансформації сучасного суспільства: соціокультурний аспект.

Тема 3. Процеси національного будівництва та етнополітичної регіоналізації.

Тема 4. Процес політизації етнічності: стан і перспективи дослідження.

Тема 5. Сучасні прояви етнополітичних конфліктів в Україні та світі.

Тема 6. Етнополітичні чинники конфліктів.

Тема 7. Концептуальні підходи до осмислення етнополітичної стабільності.

Тема 8. Етнополітична стабільність у етнополітичній системі.

Тема 9. Етнополітична стабільність у новітніх системах безпеки.

Тема 10. Етнополітична стабільність України, як предмет безпекових студій.

Тема 11. Етнополітична стабільність пострадянських ждержав.

Тема 12. Етнополітичний конфлікт в Україні як індикатор неефективності міжнародної системи забезпечення миру, безпеки та стабільності у світі.

Тема 13. Ендогенні та екзогенні механізми стабілізації етнополітичної ситуації в Україні.

**Інформація про вибіркoву навчальну дисципліну
циклу професійної підготовки
для кафедрального каталогу вибіркoвих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Гендерний аналіз політики
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання, навчально-методичні матеріали, навчальні посібники, наукові публікації з проблематики.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти системних знань про гендерний аналіз як інструмент політики, а також у набутті практичних навичок його застосування на етапах розроблення, впровадження, моніторингу та оцінювання політик і програм з урахуванням принципів гендерної рівності, інклюзивності та недискримінації.

Завдання дисципліни: 1) засвоїти теоретичні основи гендерного аналізу та його місце в системі політики; 2) ознайомитися з міжнародними та національними підходами до застосування гендерного аналізу; 3) вивчити основні методи та інструменти гендерного аналізу політик і програм; 4) аналізувати вплив політичних рішень на жінок і чоловіків з

урахуванням інтерсекційного підходу; 5) застосовувати гендерний аналіз на різних етапах політичного циклу; 6) оцінювати ефективність і результативність політик з позицій гендерної рівності.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах та контексті застосування гендерного підходу;
- здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології та інструментарію гендерного аналізу;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні за допомогою гендерного підходу;
- здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію гендерного аналізу політики;
- здатність презентувати результати гендерного аналізу політики для фахівців та нефаківців;
- здатність формулювати пропозиції та рекомендації за результатами проведення гендерного аналізу для органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Гендерний аналіз як інструмент вивчення політичних відносин.

Тема 2. Міжнародні стандарти та законодавство України щодо застосування гендерного аналізу в політиці.

Тема 3. Інституційні механізми застосування гендерного аналізу.

Тема 4. Гендерний аналіз у політичному циклі.

Тема 5. Методи та інструменти гендерного аналізу.

Тема 6. Якісні та кількісні методи гендерного аналізу.

Тема 7. Застосування гендерного аналізу в окремих сферах політики.

Тема 8. Гендерний аналіз на різних рівнях управління.

Тема 9. Гендерний аналіз у кризових та воєнних умовах.

Тема 10. Гендерний аудит, гендерна експертиза та оцінка соціально-гендерного впливу як різновиди гендерного аналізу у політиці.

Інформація про вибіркочу навчальну дисципліну циклу професійної підготовки

для кафедрального каталогу вибіркочих навчальних дисциплін
на 2026/2027 н. р.

Назва дисципліни	Жіноче політичне лідерство
------------------	----------------------------

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	СК01
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни; національні та міжнародні нормативно-правові акти.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття.
Форма семестрового контролю	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Мета дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти системного розуміння феномену жіночого політичного лідерства, його теоретичних засад, соціокультурних і інституційних особливостей, а також у розвитку аналітичних і практичних навичок оцінювання ролі жінок у політичних процесах та ухваленні рішень на національному й міжнародному рівнях.

Завдання дисципліни: 1) засвоїти основні теорії лідерства та гендерні підходи до аналізу політичного лідерства; 2) дослідити еволюцію участі жінок у політиці та процесах державотворення; 3) проаналізувати соціальні, культурні та інституційні бар'єри участі жінок у політичному лідерстві; 4) вивчити міжнародні стандарти та механізми підтримки політичного лідерства жінок; 5) ознайомитися з національним і зарубіжним досвідом лідерства жінок у політиці; 6) сформувати навички аналізу стилів і моделей лідерства жінок-політиків; 7) дослідити роль політичних партій, виборчих систем і квот у просуванні жінок у політиці.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2) спеціальні компетентності:

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах;
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;
- здатність аналізувати особливості та характеристики приходу жінок до влади, розуміти лідерство жінок як інструмент соціальної інклюзії у політиці.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

- Тема 1. Лідерство як соціально-політичний феномен.
 Тема 2. Історичний і соціокультурний контексти політичного лідерства жінок.
 Тема 3. Міжнародні стандарти підтримки жіночого політичного лідерства та нормативно-правові гарантії.
 Тема 4. Інституційні умови та механізми участі жінок у політиці.
 Тема 5. Моделі, стилі та практики політичного лідерства жінок.
 Тема 6. Формальне і неформальне політичне лідерство жінок.
 Тема 7. Гендерні бар'єри і дискримінація в політичному лідерстві.
 Тема 8. Гендерно зумовлене насильство і сексизм у політиці.
 Тема 9. Жіноче лідерство в умовах криз і воєнних конфліктів.
 Тема 10. Перспективи розвитку жіночого лідерства у сучасній політиці.

**Інформація про вибірккову навчальну дисципліну
 циклу професійної підготовки
 для кафедрального каталогу вибірккових навчальних дисциплін
 на 2026/2027 н. р.**

Назва дисципліни	Політична участь громадян в країнах ЦСЄ
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	5 курс
Семестр (осінній/весняний)	весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	ЗК01, ЗК06 СК05, СК07
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра політології і державного управління
Інформаційне забезпечення	Сайт електронного навчання; навчально-методичні матеріали, навчальні посібники і підручники з дисципліни.
Форма проведення занять	Лекції, практичні (семінарські) заняття.
Форма семестрового контролю	залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

- 1) Знати:
 - теоретичні основи політичної участі, електоральної поведінки і новітніх тенденцій політичного участі;
 - фактори, що визначають специфіку політичної участі громадян в країнах ЦСЄ;
 - закономірності розвитку політичної участі громадян країн ЦСЄ у взаємозв'язку із політичною культурою, ціннісно-нормативними настановами та особливостями стану соціуму.
- 2) Вміти:
 - описати та порівняти основні форми політичної участі громадян країн ЦСЄ в умовах демократизації;
 - охарактеризувати основні тенденції розвитку політичної участі громадян країн ЦСЄ, виявити основні причини та фактори, що обмежують цей процес.;
 - критично оцінювати та розробляти дизайн емпіричного дослідження в тематиці політичної участі.
- 3) Володіти:
 - оперувати поняттями та методами порівняльного аналізу;
 - навичкою оформлення результатів пошуку і аналізу інформації, що стосується політичної участі;

- навичкою проведення прикладного аналізу явищ і процесів у сфері політичної участі;

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Тема 1. Особливості політичної участі громадян країн ЦСЄ в умовах демократизації.

Тема 2. Участь громадян країн ЦСЄ в різних формах політичної дії.

Тема 3. Особливості участі громадян у виборах в країнах ЦСЄ.

Тема 4. Особливості політичної участі громадян Словаччини.

Тема 5. Особливості політичної участі громадян Чехії.

Тема 6. Особливості політичної участі громадян Польщі.

Тема 7. Особливості політичної участі громадян Угорщини.

Тема 8. Основні механізми та форми участі громадян у формуванні місцевої політики в країнах ЦСЄ.

Тема 9. Особливості прояву протестної активності громадян в країнах ЦСЄ.

Тема 10. Особливості політичної участі громадян України та країн ЦСЄ : порівняльний аналіз.